

แบบบันทึกชุดความรู้ระดับหน่วยงาน

๑. ชื่อชุดความรู้ “ก้าวที่เคยพลาด ผ่านพ้นไป ขอเริ่มใหม่อีกครั้ง”
๒. ส่วนราชการ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี
๓. องค์ความรู้ที่บ่งชี้

หมวดที่ ๒ ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายผลอย่างสมดุล

๔. ที่มาและความสำคัญในการจัดทำองค์ความรู้

๔.๑ ปัญหาเสพติด

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาเสพติดมาช้านาน โดยสภาพปัญหาได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน เด็กและเยาวชนเริ่มใช้ยาเสพติดมีอายุน้อยลง จากระบบรายงาน บสต. ของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามกรมสุขภาพจิต พบว่า ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๘ จำนวน ๑๕๖,๘๘๔ คน ๙๘,๔๒๑ คน และ ๕๕,๖๘๓ คน ตามลำดับ โดยเป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในหน่วยงานสังกัดกรมสุขภาพจิต จำนวน ๓,๙๗๕ คน ๔,๐๗๑ คน และ ๓,๙๑๒ คน ตามลำดับ จากสถิติการเข้ารับการบำบัดรักษาแม้ว่าจะมีแนวโน้มลดลง แต่กลับพบว่าผู้เข้ารับบำบัดรักษาเป็นเยาวชนอายุระหว่าง ๑๕-๒๔ ปี มีสัดส่วนมากถึงร้อยละ ๕๐ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญที่ต้องมีการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเนื่องจากมีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ควรได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติด และปัจจัยต่างๆ รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการกลับไปใช้ซ้ำ ซึ่งเมื่อจำแนกชนิดยาเสพติดที่มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษามากที่สุด คือ ยาบ้า ร้อยละ ๗๕.๒๐ รองลงมา คือ กัญชา ร้อยละ ๖.๘๓ และกระท่อม ร้อยละ ๔.๑๗ ด้านพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดที่น่าเป็นกังวล คือ การใช้ยาเสพติดมากกว่า ๑ ชนิดร่วมกัน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ที่ทำได้ง่ายมาผสมกันเพื่อให้ออกฤทธิ์เหมือนสารเสพติด เยาวชนซึ่งเป็นวัยที่ดำเนินชีวิตในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ใฝ่หาความรู้ อยากเห็น อยากลองของใหม่ รักพวกพ้อง รักเพื่อน เชื้อเพื่อน และมองหาแบบอย่างเพื่อดำเนินรอยตามแบบทัศนคติที่ผิดๆ เกี่ยวกับการใช้สารเสพติดในวัยรุ่น เช่น การเสพไอซ์ ทำให้ผมอม ผิวขาว การเสพยาบ้าทำให้เพิ่มความตื่นตัวในการมีเพศสัมพันธ์ อ่านหนังสือได้นานขึ้น ทำให้มีกำลังวังชา ทำให้มีจิตใจแจ่มใส ทำให้มีสุขภาพดี ทำให้สติปัญญาดี สามารถรักษาโรคบางอย่างได้ จากทัศนคติดังกล่าวทำให้เกิดความรู้สึกอยากลองใช้จนมีการติดสารเสพติดนั้นในที่สุด

สารเสพติด คือ สารใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่อาหารซึ่งสามารถมีผลกระทบต่อการทำงานของร่างกายและจิตใจ ยาเสพติดสามารถเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และการกระทำของบุคคลได้ โดยแบ่งตามประเภทการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ได้แก่

สารกระตุ้นประสาท คือ สารที่กระตุ้นร่างกายและการทำงานของสมองให้ทำงานเร็วขึ้น ได้แก่ บุหรี่ โคเคน ยาบ้า ไอซ์ กระท่อม

สารกดประสาท คือ สารที่ทำให้ร่างกายและการทำงานของสมองช้าลง ได้แก่ เหล้า เฮโรอีน

ยาหลอนประสาท คือ สารที่ทำให้การมองเห็น ความรู้สึก และการได้ยินเปลี่ยนไป ได้แก่ ยาอี ยาเค

สารที่ออกฤทธิ์ผสมผสาน คือ สารที่มีการออกฤทธิ์กดประสาท กระตุ้น หลอนประสาท ได้พร้อม ๆ กัน ได้แก่ กัญชา

๔.๒ กองทุนแม่ของแผ่นดิน

อุดมการณ์กองทุนแม่ของแผ่นดิน คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนเชิงคุณภาพ โดยรวมพลังของชุมชนเข้าแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยจิตใจที่พึ่งตนเอง ฟื้นฟูทุนทางสังคมของหมู่บ้าน/ชุมชน ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ตามสภาพของมิติทางสังคม-วัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ให้ยึดโยงกับความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาพื้นฐานตามยุทธศาสตร์พระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นกรอบการแก้ไขปัญหาที่ครอบคลุมทุกด้านของสังคม หลักปรัชญาและแนวคิดกองทุนแม่ของแผ่นดิน

กองทุนแม่ของแผ่นดิน มีความมุ่งหวังให้เป็นกองทุนขวัญถุงอยู่ในทุกหมู่บ้าน/ชุมชนที่ต่อสู้กับยาเสพติด และเป็นศูนย์รวมของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้รู้จักสามัคคี สร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน/ชุมชน พึ่งพา ความเข้มแข็งของตนเองร่วมกันเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะภัยจากยาเสพติดบนพื้นฐานของการ ให้อภัยทางสังคม ด้วยแนวทางสันติ ทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนและสังคมนั้นๆ เป็นสังคมแห่งคุณธรรมอย่างแท้จริง โดยมีองค์ประกอบ ๓ ส่วนสำคัญ คือ

ทุนศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระราชทรัพย์ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นสัญลักษณ์แห่งพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น จึงถือเป็นเงินศักดิ์สิทธิ์ สำหรับเก็บไว้เป็นเงินขวัญถุงในหมู่บ้าน/ชุมชน

ทุนศรัทธา เป็นเงินที่ราษฎรในหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน ร่วมกันบริจาคอย่างต่อเนื่อง ด้วยพลังศรัทธา สมทบเข้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นการแสดงออกถึงทุนทางสังคมของหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ต้องการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม

ทุนปัญญา เป็นเงินที่ราษฎรในหมู่บ้าน/ชุมชนดังกล่าว คิดค้นวิธีการระดมทุนทรัพย์เพื่อขยายกองทุนให้องกเงยขึ้น ด้วยภูมิปัญญาของตนเอง จนสามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชนได้อย่างเพียงพอต่อไป

วัตถุประสงค์ของกองทุนแม่ของแผ่นดิน ที่เป็นหัวใจสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

๑. เสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อให้สามารถรวมพลังราษฎรในหมู่บ้าน/ชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของราษฎร และเป็นศูนย์รวม ศรัทธา จนหล่อหลอมหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นหนึ่งเดียว

๒. พัฒนาทุนทางสังคมของหมู่บ้าน/ชุมชน และเสริมสร้างศักยภาพของราษฎรโดยพัฒนาไปสู่การแก้ไขปัญหาพื้นฐานบนสภาพของมิติทางสังคม-วัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ และพัฒนาจิตใจที่พึ่งตนเองด้วยปัญญาของหมู่บ้าน/ชุมชน

๓. เสริมสร้างและยึดโยงความจงรักภักดีของราษฎรต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เนื่องจากทรงเป็นหลักชัยของราษฎรในการสานต่อพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าฯ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและนำความสงบสุขสู่หมู่บ้าน/ชุมชน

๔.๓ การสงเคราะห์ทุนประกอบอาชีพแก่ผู้ผ่านค่ายบำบัดยาเสพติด

“ปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลจัดเป็นวาระเร่งด่วนและการร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็น ๑ ใน ๑๐ กรอบการดำเนินงานของรัฐบาลในการเดินหน้าขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยสู่ความยั่งยืนตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน สำหรับการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผ่านมา สำนักงาน ป.ป.ส. มีนโยบายการทำงานที่ชัดเจน ครบทุกมาตรการ ทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษา โดยเฉพาะนโยบายด้านการบำบัดรักษา ซึ่งยึดแนวคิด “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” ให้โอกาสผู้เสพ/ผู้ติด ได้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟู โดยไม่ถือว่าเป็นความผิด ปรับปรุงระบบการบำบัดรักษาให้สามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย และสร้างความเข้าใจ ต่อสาธารณชนถึงนโยบายในการให้โอกาสแก่ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินงานภายใต้แนวคิดดังกล่าว สำหรับการดำเนินการด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษา สำนักงาน ป.ป.ส. ได้กำหนดแผนงานช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติด โดยการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการศึกษา การฝึกวิชาชีพ การจัดหางานให้ทำ รวมทั้งการสนับสนุนทุนประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นการหยิบยื่นโอกาสที่ดีให้กับผู้ผ่านการบำบัดรักษา ยาเสพติดเพื่อนำทุนนี้ไปประกอบอาชีพสุจริต โดยไม่กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้กลับคืนสู่สังคม และใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข”

๔.๔ การพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่สินค้า OTOP

“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวทางการหนึ่ง ที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่ สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น สามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ ทั้งนี้มีหลักการพื้นฐาน ๓ ประการ คือ

๑. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global)
๒. พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity)
๓. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development)

“ผลิตภัณฑ์” ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริการ การดูแล การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขาย ที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก

ประเภทผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาดำเนินการลงทะเบียนต้องผ่านกระบวนการผลิต โดยใช้ภูมิปัญญา จำนวน ๕ ประเภท ดังนี้

๑. ประเภทอาหาร
๒. ประเภทเครื่องตี
๓. ประเภทผ้าและ เครื่องแต่งกาย
๔. ประเภทของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก
๕. ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

วัตถุประสงค์ของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

การดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. สร้างงาน สร้างรายได้ แก่ชุมชน
๒. สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ให้สามารถคิดเอง ทำเอง ในการพัฒนาท้องถิ่น
๓. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชน ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

๔. ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
๕. เพื่อดำเนินการสนับสนุนการพัฒนาสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ ให้เหมาะสม

กับความต้องการของตลาดในแต่ละระดับ

๖. เพื่อให้เกิดเครือข่ายบริหารระบบการเชื่อมโยงแหล่งผลิตให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับศักยภาพการผลิตตามห่วงโซ่มูลค่า(Value Chain) สู่การตลาดในแต่ละระดับ

๗. เพื่อให้เครือข่ายบริหารการเชื่อมโยงศูนย์กระจายสินค้า และหรือแหล่งจำหน่ายสินค้าภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ดังนั้น เพื่อผู้ผ่านค่าบำบัดยาเสพติดและได้รับการสนับสนุนทุนประกอบอาชีพรายละไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท ก็สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์เข้าสู่มาตรฐานและเข้าสู่กระบวนการ OTOP เพื่อสร้างรายได้ต่อไป

๕. รูปแบบ กระบวนการหรือลำดับขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๑ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ (ศอ.ปส.อ.) ค้นหาผู้เกี่ยวข้องยาเสพติดทั้งผู้ค้าและผู้เสพเพื่อส่งเข้ารับการบำบัดในฐานะ “ผู้ป่วย”

ขั้นตอนที่ ๒ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด (ศอ.ปส.จ.) จัดค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เวลา ๑๕ วัน เพื่อให้ผู้หลงผิดคิดกลับใจเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกต่อไป

ขั้นตอนที่ ๓ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ (ศอ.ปส.อ.) ร่วมกับเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินอำเภอ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคัดเลือกผู้ผ่านค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่คิดว่ากลับใจไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว เสนอขอรับการสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพตามที่ตนถนัดและอาชีพที่สามารถสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ขออนุมัติต่อสำนักงาน ป.ป.ส.

ขั้นตอนที่ ๔ สำนักงาน ป.ป.ส. อนุมัติและจัดสรรเงินทุนผ่านเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน รายละเอียดไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท

ขั้นตอนที่ ๕ เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินอำเภอและสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือส่งมอบให้ผู้ได้รับทุนไปใช้ในการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้

ขั้นตอนที่ ๖ ผลิตภัณฑ์ใดเข้าข่ายสินค้า OTOP ๕ ประเภท ให้ผู้ได้รับทุนนำผลิตภัณฑ์สมัครเข้าลงทะเบียนเป็นสินค้า OTOP พัฒนาสินค้าให้มาตรฐานตามหลักเกณฑ์ของ OTOP ส่งเข้าคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย จนได้รับดาวเป็นหลักประกันสินค้ามีคุณภาพ ส่วนผลิตภัณฑ์ไม่เข้าข่ายสินค้า OTOP ก็ให้ส่งเสริมและพัฒนาต่อไปเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไป

ขั้นตอนที่ ๗ นำสินค้าที่เป็นสินค้า OTOP ร่วมจำหน่ายเริ่มจากตลาดประชารัฐคนไทยยิ้มได้งานประจำจังหวัดและงานแสดงสินค้า OTOP ระดับประเทศ

ขั้นตอนที่ ๘ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลและถอดบทเรียนเพื่อเป็นเอกสารองค์ความรู้ใช้เผยแพร่

๖. เทคนิคการปฏิบัติงาน

๖.๑ การคัดเลือกบุคคลเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมต้องศึกษาข้อมูลเชิงลึก โดยที่เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ผู้ใหญ่บ้านท้องที่นั้น ๆ และผู้ปกครองของผู้ขอรับทุนต้องมั่นใจว่าผู้ขอรับทุนจะกลับใจจริง ๆ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก จึงจะได้ผลอย่างยั่งยืน

๖.๒ อาชีพที่ขอรับทุนควรแนะนำว่าเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ได้ระยะสั้น ไม่ยุ่งยากเกินไป ผลิตภัณฑ์เป็นที่ต้องการและมีตลาดจำหน่ายแน่ ๆ

๖.๓ ผู้ขอรับทุนต้องฐานความรู้เรื่องอาชีพนั้นและทำเป็นอยู่แล้ว เพียงแต่ขาดแคลนอุปกรณ์ เครื่องมือหรือวัสดุที่ใช้ในการผลิตบางส่วน ฉะนั้นทีมคัดเลือกต้องละเอียดรอบคอบ

๗. ปัญหาที่พบและแนวทางแก้ไข

๗.๑ เลือคนผิด ผู้ขอรับทุนกลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก อาชีพที่สนับสนุนล้มเหลว เรื่องนี้ผู้ขอรับทุนที่ตั้งใจประกอบอาชีพต้องมีขวัญและกำลังใจเบื้องต้นครอบครัวที่อบอุ่นทีมผู้คัดเลือกต้องฝากคนในครอบครัวช่วยเหลือและให้กำลังใจ

๗.๒ อาชีพที่สร้างรายได้ช้า ผู้ขอรับทุนไม่อดทน อาชีพที่ต้องเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ในระยะสั้นจะเกิดกำลังใจในการทำอาชีพนั้นและคนในครอบครัวสามารถร่วมประกอบอาชีพนั้นได้จะเป็นการดียิ่ง

๘. ประโยชน์ขององค์ความรู้

๘.๑ ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินทุกระดับ และศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับอำเภอเพื่อให้การใช้งบประมาณบังเกิดผลที่ประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในที่สุด

๘.๒ เป็นแนวทางการพัฒนาผู้กลับใจให้เป็นคนดีมีคุณภาพคืนสู่สังคมเพื่อที่จะได้มีส่วนร่วมสร้างชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดได้นั่นเอง

รูปภาพประกอบองค์ความรู้

